

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

3-maxsus
son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 5/3 (6) - 2026

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdulkaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Sulaymanova Dildora Nazarovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Алимджанов Бахтиёр Абдихакимович</i> БАЙСТВО В РУССКОМ ТУРКЕСТАНЕ: ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ	9-14
<i>Мамасайдов Лutfillo Payzullo o'g'li</i> XALQ TA'LIMI SOHASIDAGI ISLOHOTLARNING YANGI BOSQICHI	15-19
<i>Aminov Hamidulloh Abdirahimovich</i> “TURKISTON ULAMOSI” ASARIDAGI TARIXCHI OLIMLAR	20-24
<i>Norboyev Sarvar Qahramon o'g'li</i> MADANIY MEROSNI MUHOFAZA QILISHDA YUNESKO KONVENSIYALARNING AHAMIYATI	25-28
<i>Mamarajabova Nilufar</i> ASTRONOMIYA VA MATEMATIKA SOHASIDA SAMARQANDLIK OLIMLARNING O'RNI (IX-XII ASRLAR)	29-33

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Кузубоев Бехзод Хамидович</i> ОЦЕНКА ДИНАМИЧЕСКОЙ ВЗАИМОСВЯЗИ МЕЖДУ ЗЕЛЕННОЙ ЭНЕРГИЕЙ, ВЫБРОСАМИ CO ₂ И ЭКОНОМИЧЕСКИМ РОСТОМ НА ОСНОВЕ МОДЕЛИ TVP-VAR.....	34-40
--	-------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Toshboboyev Maksud Jalilovich</i> SUN'YIY VA TABIIY INTELLEKT DIALEKTIKASINING GLOBAL XAVFSIZLIK, MEHNAT BOZORI, TA'LIM VA MADANIYAT SOHALARIDA MOHIYATI	41-46
<i>Yorqulov Hakimbek Otaqulovich</i> MILLIY INTELLEKTUAL SALOHİYATNI RIVOJLANTIRISHDA QADRIYATLAR OMILI.....	47-52
<i>Xolnazarov Ismatillo Sohibovich</i> FAZL AL-HAQ XAYRABODIYNING “HADIYYAT AL-SA'IDIYYA” ASARIDA BORLIQ TA'LIMOTI VA UNING IJTIMOYIY-AXLOQIY AHAMIYATI.....	53-58
<i>Xaitov Lazizbek Azamatovich</i> ABU ABDULLOH MUHAMMAD IBN ALI HAKIM TERMIZIYNING “MA'RIFATUL ASROR” ASARIDA BILISH FALSAFASI VA GNOSEOLOGIK QARASHLAR TAHLILI	59-62
<i>Azimova Charos Azamatovna</i> FALSAFIY-DINIY G'OYALARNING YOSHLAR XULQ-ATVORIGA TA'SIRI	63-68
<i>Rajabov Alisher Shavkatovich</i> SA'DIDDIN HAMAVIYNING TAJALLI VA HIJOB HAQIDAGI QARASHLARINING “VAHDAT UL VUJUD” G'OYALARI BILAN BOG'LIQLIGI	69-73
<i>Boymurodov Ilxombek Xayitmurodovich</i> VIRTUAL JAMOALAR VA RAQAMLI IDENTIFIKATSIYALASH JARAYONLARINING FALSAFIY TAHLILI	74-78

<i>Yakubov Azimjon Akmalovich</i> ABU SA'D ABDULMALIK IBN MUHAMMAD AL-XARGUSHIY AN-NISHOPURIY TA'LIMOTIDA NAFS MASALASI.....	79-83
<i>Ashurova Mahbuba Axtamovna</i> MUZEYLAR FAOLIYATINI TADQIQ ETISHNING IJTIMOIIY-FALSAFIY HAMDA METODOLOGIK MASALALARI	84-88
<i>Mamadaliyev Husanboy Yigitali o'g'li</i> MAHALLA RIVOJLANISHINING YOSH AVLOD TARBIYASIDAGI ROLI.....	89-92

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Narzikulova Rayhona</i> HUMOUR AS COGNITIVE–PRAGMATIC SCRIPT OPPOSITION: AN INTEGRATIVE LINGUISTIC MODEL.....	93-98
<i>Hasanova Gulhida Abdulaziz qizi</i> O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA HARAKAT FE'LLAR MUAMMOSI	99-108
<i>Yakubova Nilufar Egamberganovna</i> ESKI O'ZBEK TILIDAGI AYRIM ARABCHA IZOFALI BIRIKMALARNING LEKSIKALIZATSIYASI	109-114
<i>Asqarova Zulayxo Yangiboyevna</i> XORAZM TARIXNAVISLIGIDA “TO'YNOMA” AN'ANASI: SHAKLLANISHI VA KOMPOZITSION TUZILISHI	115-120

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Shagilova Gulxatisha Koptleuovna</i> SOG'LIQNI SAQLASH TUSHUNCHASINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY MAZMUNI.....	121-125
<i>Komilov Lazizjon Zokirjon o'g'li</i> O'QOTAR QUROLNI QO'LLASH HUQUQIDA ZARARNI MINIMIZATSIYA QILISH BO'YICHA KOREYA AMALIYOTI.....	126-133
<i>Uzbekova Dilshoda Tulkinovna</i> DAVLAT XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH — KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHNING SAMARALI VOSITASI SIFATIDA	134-137
<i>Suyunova Iroda</i> APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LAWMAKING AND PRIVATE LAW....	138-146
<i>Максудов Хушнур Хуршедович</i> ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ПРОКУРОРСКОГО НАДЗОРА ЗА ИСПОЛНЕНИЕМ ЗАКОНОВ ОРГАНАМИ СЛЕДСТВИЯ В БОРЬБЕ С НЕЗАКОННЫМ ОБОРОТОМ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ.....	147-153
<i>Urinboyeva Muxlisa Ma'rufovna</i> SUN'IY INTELLEKT TUSHUNCHASI VA UNING HUQUQ TIZIMIDA QO'LLANILISHIGA OID NAZARIY YONDASHUVLAR.....	154-158
<i>Ochilov Aziz Ismatovich</i> MA'MURIY-HUQUQIY NIZO VA OMMAVIY-HUQUQIY NIZOLARNING O'ZARO NISBATINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	159-167

<i>Temirov Madrahim O'lmas o'g'li</i> BOJXONA SOHASIDA SODIR ETILGAN JINOYATLAR YUZASIDAN OLIB QO'YILGAN TOVAR MODDIY BOYLIKLARINING KEYINGI HUQUQIY MAQOMINI BELGILASHDAGI AYRIM MASALALAR VA ULARNING YECHIMLARI.....	168-171
<i>Mashrabov Madorbek</i> AVTOMOBIL YO'LLARINING OMMAVIY MULK SIFATIDA MA'MURIY-HUQUQIY TABIATI.....	172-177
<i>Abdugaffarov Davronbek Dilshod ugli</i> CHOICE OF LAW FOR INTERNATIONAL COMMERCIAL AGENCY AGREEMENTS: BALANCING PARTY AUTONOMY AND AGENT PROTECTION	178-183
<i>Kabilov Sardor Asrolovich, Mirzayev Faxritdin Ziyatovich</i> JINOIY JAVOBGARLIKDAN OZOD QILISH VA UNING IJTIMOIIY ZARURATI MASALALARI	184-189
<i>Эгамбердиев Ферузбек Аскаржон угли</i> ФОРМЫ СУДЕБНОГО КОНТРОЛЯ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА.....	190-195
<i>Shermatova Gulruh Akmalovna</i> MAISHIY JINOYAT SODIR ETGAN SHAXSNING KRIMINOLOGIK TAVSIFI	196-201
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Qurbonova Dilafroz Toshturdiyevna</i> TEMURIY MALIKALAR MA'NAVIY MEROSI ASOSIDA TALABA-QIZLARNING AXLOQIY QADRIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAZMUNI VA MOHIYATI.....	202-205
<i>Tirkasheva Go'zal Baxramovna</i> XALQ OG'ZAKI IJODI – MILLIY VA UMUMMADANIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRUVCHI KOMPLEKS PEDAGOGIK MEKANIZM SIFATIDA	206-213
<i>Ismatov Dilmurod Elmurod o'g'li</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING AXBOROT-PEDAGOGIK KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI VA BOSQICHLARI	214-219
<i>Гулбоева Шохиста Исमत кизи</i> САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА КАК КЛЮЧЕВОЙ РЕСУРС ФОРМИРОВАНИЯ ИНЖЕНЕРНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ТЕХНИЧЕСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ.....	220-224
<i>Qudratov Shahzod Nasim o'g'li</i> RAQAMLI TA'LIM EKOTIZIMINING MOHIYATI VA PEDAGOGIK IMKONIYATLARI.....	225-231
<i>Muhammadiyev Lochin G'ayratovich</i> OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA TARIX O'QITISHDA MULTIMEDIA VOSITALARINING SAMARADORLIGINI ANIQLASH	232-235
<i>Abraeva Rukhsora Shuhratovna</i> USING CORPUS-BASED TOOLS TO ENHANCE GRAMMAR INSTRUCTION FOR MULTILEVEL EXAM TAKERS.....	236-242
<i>Konisbaeva Amina Jenisbaevna</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA A2 DARAJADAGI O'QUVCHILARDA UCHRAYDIGAN TIL TO'SIQLARINING DIDAKTIK OMILLARI.....	243-248

Received: 01 March 2026

Accepted: 15 March 2026

Published: 31 March 2026

Article / Original Paper

KOREAN PRACTICE OF MINIMIZING HARM IN THE USE OF FIREARMS

Komilov Lazizjon Zokirjon ugli,

Institute for Advanced Training of the Ministry of Internal Affairs,

Instructor of the Combat Training Cycle, Captain

Abstract. This scientific article analyzes the legal and practical aspects of the use of firearms by law enforcement agencies in ensuring public safety. The study also reveals the differences between the law enforcement model and the military model of firearm use, substantiates that the primary purpose of firearm use is to neutralize a threat, and develops relevant recommendations.

Keywords: firearms, harm minimization, proportionality, law enforcement model, military model, public safety, human rights, Korean practice.

O'QOTAR QUROLNI QO'LLASH HUQUQIDA ZARARNI MINIMIZATSIYA QILISH BO'YICHA KOREYA AMALIYOTI

Komilov Lazizjon Zokirjon o'g'li,

IIV Malaka oshirish instituti

Jangovar tayyorgarlik sikli o'qituvchisi, kapitan

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada jamoat xavfsizligini ta'minlash jarayonida huquqni muhofaza qiluvchi organlar tomonidan o'qotar qurolni qo'llashning huquqiy va amaliy jihatlarini tahlil qilingan. Shuningdek, o'qotar qurolni qo'llashda huquqni muhofaza qilish modeli va harbiy model o'rtasidagi farqlar ochib berilib, o'qotar qurolni qo'llashning maqsadi tahdidni bartaraf etishdan iborat ekani asoslangan va takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: o'qotar qurol, zararni minimizatsiya qilish, mutanosiblik, huquqni muhofaza qilish modeli, harbiy model, jamoat xavfsizligi, inson huquqlari, Koreya amaliyoti.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6SI3Y2026N22>

Kirish. Yangi O'zbekistonning eng ulug' maqsadi, avvalo, xalqimiz manfaatlarini ko'zlangan islohotlarni amalga oshirishga qaratilgani bilan e'tiborlidir. Bu jihatlar Konstitutsiyamizda ham mustahkamlab qo'yilgan. Jumladan Bosh Qomusimizning II bob 13-moddasida "O'zbekiston Respublikasida demokratiya umuminsoniy prinsiplarga asoslanadi, ularga ko'ra inson, uning hayoti, erkinligi, sha'ni, qadr-qimmati va boshqa daxlsiz huquqlari oliy qadriyat hisoblanadi [1].

Albatta, mazkur umuminsoniy prinsiplar ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya faoliyatida ham o'ziga xos ahamiyatga ega bo'lib, ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya xodimlaridan munosabatlarning barcha shakllarida inson huquqlarini hurmat qilinishi talab etiladi. Ichki ishlar organi va Milliy gvardiya xodimlari o'z xizmat faoliyatini amalga oshirishda jamoat xavfsizligini ta'minlash, jamoat tartibini saqlash, jinoyatchilikka qarshi kurashish, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta'minlash kabi vazifalarni samarali bajarish uchun "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi va "O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi to'g'risida"gi Qonunlarda ayrim huquqlar belgilab berilgan. Ushbu huquqlar o'ziga xos vazifalarni bajarish

bilan bir qatorda, o'qotar qurolni qo'llash huquqi alohida ahamiyatga ega. Bir tomondan, o'qotar qurolni qo'llash huquqi boshqa huquqlardan farqli o'laroq, fuqarolarning Konstitutsiyada mustahkamlab qo'yilgan huquq va erkinliklariga chuqur ta'siri etishi bilan bir qatorda, insonning yashash huquqidan mahrum qilishgacha bo'lgan og'ir va qaytarib bo'lmaydigan oqibatlarining yuqori xavfini vujudga keltiradi. Ikkinchi tomondan esa, ushbu huquqlar qonunlarga itoatkor fuqarolarni va ichki ishlar organi xodimini qonunni qasddan, qo'pol ravishda buzuvchi shaxslar tomonidan ijtimoiy xavfli qilmish sodir etilishidan himoyalovchi vosita sifatida namoyon bo'ladi [2].

Darhaqiqat, ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya xodimlari jamoat xavfsizligini ta'minlashda majburlov choralarini qo'llash zarurati tug'lsa, zararni imkon qadar kam yetkazishga intilishlari lozimligi qonun bilan belgilab qo'yilgan. Ushbu tartibot ijrosining kasbiy jihatdan yuqori jihatdan ta'minlanishi davlat va fuqarolar o'rtasidagi ishonchni mustahkamlovchi omil hisoblanadi va insonning manfaatlari yanada kuchliroq himoya qilinadi.

Metodologiya va adabiyotlar. Ushbu ilmiy maqola huquqiy-nazariy yondashuv asosida yaratildi. Tadqiqot jarayonida jamoat xavfsizligini ta'minlash subyektlari tomonidan o'qotar qurolni qo'llashda zararni imkon qadar kam yetkazilishiga intilish masalasi mantiqiy-huquqiy tahlil metodi orqali o'rganib chiqildi. Jamoat xavfsizligini ta'minlash subyektlari xodimlari kasbiy tayyorgarligidagi mazkur huquqiy tartibotning amaliy ta'minlanishi Koreya amaliyotni bilan qiyosiy-huquqiy metod asosida solishtirildi.

Muhokama. Zamonaviy davlatlarda jamoat xavfsizligini ta'minlash jarayonida o'qotar qurolni qo'llash masalasi alohida e'tibor talab etadi. Chunki, o'qotar qurol majburlov choralarining eng keskin va qaytarib bo'lmas oqibatlarga olib kelishi mumkin bo'lgan shakli hisoblanadi. Shu sababli rivojlangan davlatlar amaliyotida o'qotar qurolni qo'llash nafaqat qonuniylik, balki zararni minimizatsiya qilish, inson hayotini maksimal darajada saqlash va mutanosiblik tamoyillariga qat'iy rioya etgan holda amalga oshiriladi. Ana shunday ilg'or tajribalardan biri Koreya Respublikasi amaliyotidir.

Koreya Respublikasida politsiya tomonidan har yili o'rtacha 10 marta yaqin o'qotar qurol qo'llanadi [3]. Bu esa, xalqaro doirada juda ham past ko'rsatkich hisoblanadi. O'zbekistonda garchi, bu bo'yicha statistika ochiqlanmasa-da, bu miqdordan ham kam qo'llanilmoqda. Koreya politsiyasi tomonidan o'qotar qurol qo'llashning huquqiy asosi "Politsiya xodimlarining xizmat vazifalarini bajarishi to'g'risida"gi Qonuni (*Act on the Performance of Duties by Police Officers*) hisoblanib, 10-4 moddasida politsiya xodimiga qachon, qanday hollarda, qanday chegarada va qaysi shartlar bilan qurol qo'llash mumkinligi aniq belgilab berilgan. Bu esa o'z navbatida, politsiya xodimini o'zboshimchalikdan cheklashga, fuqarolarning hayoti va daxlsizligini yanada kuchliroq himoya qilishga, qurol qo'llashda faqatgina zarurat va qonuniylik doirasida ruxsat etilishiga zamin yaratadi. Shu bilan birga 10-1 moddasi 4-bandida "O'limga olib keladigan politsiya vositalarini qo'llash zaruriy minimal darajada cheklanishi kerak.", degan tartibot ham belgilangan [5].

Albatta, Koreya politsiyasi qonunchiligini mazmunan tahlil qilsak, politsiya xodimi tomonidan o'qotar qurolni qo'llash harbiy maqsadlardan ko'ra huquqni muhofaza qilish maqsadiga qaratilganidir. Bunda, politsiya xodimi tomonidan o'qotar qurolni qo'llashda zararni imkon qadar minimizatsiya qilishga insonning hayotiy muhim organlarini mo'ljallashdan tiyilish orqali erishilishi nazarda tutiladi. Koreyaga tashrif mobaynida shu aniq bo'ldiki,

politsiya o'q otish tayyorgarligida asosan ikki turdagi, ya'ni, oyoq shakldagi va sport nishonlarga o'q otiladi.

Bu esa, Koreyada o'qotar qurolni qo'llashda zararni minimizatsiya qilishning amaliy mexanizmi hisoblanadi. Chunki, inson tanasining oyoq qismida ko'krak qismiga nisbatan hayotiy muhim qismlar nisbatan kamroqdir. Koreya politsiyasi xodimlari o'q otish tayyorgarligida bir mashq uchun jami 30 ta o'q otishadi. Shundan 20 ta o'q oyoq shakldagi nishonga (10 tasi turgan holda, 10 tasi o'tirgan holda), 10 ta o'q sport nishoniga (turgan holda) otiladi. Mashq natijalariga ko'ra, jami 200 ball va undan yuqori ko'rsatkichga ega bo'lgan xodimlar mashqni muvaffaqiyatli tamomlagan deb topiladi. Oyoq shakldagi nishon politsiya xodimlariga nostandart vaziyatlarda oyoqni tezkor mo'ljalga olish refleksini shakllantirsa, sport nishoni xodimlarda mo'ljallagan joyga aniq o'q otish texnikasini takomillashtiradi. Bu esa, politsiya xodimlarida yuzaga kelgan vaziyat xususiyatini inobatga olgan holda, qachon zararni minimizatsiya qilish, qachon o'limga olib keluvchi kuchni qo'llash ko'nikmasini rivojlantiradi. Politsiya xodimlariga taqdim etilayotgan o'qlar soni ham shundan dalolat bermoqdaki, Koreya politsiyasi amaliyotda o'qotar qurolni qo'llashda politsiya (huquqni muhofaza qilish) modeli harbiy modeldan 2:1 nisbatda ustunlik qilmoqda.

Albatta, o'qotar qurolni qo'llashda harbiy model va politsiya (huquqni muhofaza qilish) modeli bir-biridan farq qiladi. Harbiy modelda qurol qo'llashning maqsadi – dushmanni neytrallashtirishdan iborat bo'lsa, politsiya (huquqni muhofaza qilish) modelining maqsadi – yuzaga kelayotgan tahdidni to'xtatishdan iborat bo'ladi. Harbiy modelda urg'u jangovar samaradorlikka berilgan bo'lsa, politsiya (huquqni muhofaza qilish) modelida inson hayotini maksimal saqlashga harakat qilinadi. Harbiy modelda ko'krak yoki bosh qismini mo'ljalga olish muhim bo'lsa, politsiya (huquqni muhofaza qilish) modelida tahdidni to'xtatish uchun eng kam zarar yetkazadigan nuqta (masalan, oyoq) tanlanadi. Harbiy modelda qurolli to'qnashuv huquqining asoslariga ko'ra harakat qilinsa, politsiya (huquqni muhofaza qilish) modelida inson huquqlari va milliy qonunchilikka ko'ra amaliyot tashkil etiladi. Harbiy modelda o'ldirish ehtimoli odatiy oqibat hisoblansa, politsiya (huquqni muhofaza qilish) modelida o'lim eng oxirgi va nomaqbul natija sifatida malakalanadi.

O'zbekiston Respublikasida jamoat xavfsizligini ta'minlashda asosan ichki ishlar organlari va Milliy gvardiyaga o'qotar qurolni qo'llash vakolati berilgan. O'qotar qurolni qanday hollarda qo'llash "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonunning [6] 24-moddasida, "O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi to'g'risida"gi Qonunning [7] 31-moddasida keltirilgan bo'lib, quyidagi jadvalda taqqoslab o'tamiz:

Ichki ishlar organlari	Milliy gvardiya
fuqarolarni yoxud o'zini hayot yoki sog'liq uchun xavfli bo'lgan, zo'rlik ishlatish bilan qilingan hujumdan himoya qilishda;	hayot yoki sog'liq uchun xavfli bo'lgan, zo'rlik ishlatish bilan qilingan hujumdan fuqarolarni yoxud o'zini himoya qilishda;
garovdagilarni ozod qilishda;	garovdagilarni ozod qilishda;
o'ta og'ir jinoyatni sodir etish chog'ida ko'rib qolingan va yashirinishga urinayotgan shaxsni ushlashda, agar boshqa vositalar bilan bu shaxsni ushlash imkoni bo'lmasa;	o'ta og'ir jinoyatni sodir etish chog'ida ko'rib qolingan va yashirinishga urinayotgan shaxsni ushlashda, agar boshqa vositalar bilan bu shaxsni ushlash imkoni bo'lmasa;
ichki ishlar organlarining o'qotar qurollarini, o'q-dorilarini, portlovchi moddalarini, transport vositalarini, maxsus va jangovar texnikasini egallab olishga bo'lgan urinishlarga chek qo'yishda;	o'qotar qurolni, o'q-dorilarni, portlovchi moddalarni, transport vositasini, maxsus va jangovar texnikani egallab olishga bo'lgan urinishlarga chek qo'yishda;
fuqarolarning uy-joylariga, davlat organlarining va boshqa tashkilotlarning qo'riqlanadigan obyektlariga, o'ta muhim yuklariga, transport vositalariga, binolariga guruh bo'lib qilingan hujumni yoki qurolli hujumni daf etishda;	fuqarolarning uy-joylariga, qo'riqlanadigan obyektlarga va shaxslarga guruh bo'lib qilingan hujumni yoki qurolli hujumni qaytarishda;
qurolli qarshilik ko'rsatayotgan shaxsni, shuningdek yonidagi qurolni, o'q-dorilarni, portlovchi moddalarni, portlatish qurilmalarini, zaharli yoki radioaktiv moddalarni topshirish to'g'risidagi qonuniy talabni bajarishni rad etayotgan shaxsni ushlashda;	qurolli qarshilik ko'rsatayotgan shaxsni, shuningdek o'zidagi qurolni, o'q-dorilarni, portlovchi moddalarni, portlatish qurilmalarini, zaharli yoki radioaktiv moddalarni topshirish to'g'risidagi qonuniy talabni bajarishni rad etayotgan shaxsni ushlashda;
jinoyat sodir etishda gumon qilinib ushlab turilgan shaxslarning, o'ziga nisbatan qamoqqa olish tarzidagi ehtiyot chorasi qo'llanilgan, ozodlikdan mahrum etishga hukm qilingan shaxslarning qamoqdan qochib ketishiga chek qo'yishda, shuningdek ushbu shaxslarni kuch ishlatib ozod qilishga bo'lgan urinishlarga chek qo'yishda;	qurolni qo'llash niyati haqida ogohlantirish zarurati tug'ilganda, shuningdek yuqoriga qarata yoki boshqa xavfsiz yo'nalishda o'q otish orqali xavf-xatar signalini berishda yoki yordam chaqirishda.
agar transport vositasining haydovchisi fuqarolarning hayoti va sog'lig'iga haqiqiy xavf tug'dirsa hamda ichki ishlar organi xodimining qonuniy talablariga qaramay, to'xtashdan bosh tortsa, ushbu transport vositasini shikastlash yo'li bilan to'xtatishda;	
insonning hayoti va sog'lig'iga tahdid solayotgan hayvonni zararsizlantirishda;	
qurol ishlatish niyati haqida ogohlantirish sifatida o'q otishda, yuqoriga qarata yoki boshqa xavfsiz yo'nalishda o'q otish orqali xavf-xatar signali berishda yoki yordamga chaqirishda.	

1. Fuqarolarni yoxud o'zini hayot yoki sog'liq uchun xavfli bo'lgan, zo'rlik ishlatish bilan qilingan hujumdan himoya qilishda. O'qotar qurol ko'proq hujum vositasi bo'lib, himoya vositasidan ko'ra ustunroqdir. Bu holatda uni qo'llash vazifasi ichki ishlar organi yoki Milliy gvardiya xodimi yoxud boshqa shaxsga nisbatan bunday tajovuzni amalga oshirayotgan huquqbuzarni zararlashdan iborat bo'ladi. Ushbu bandeda

- nazarda tutilgan huquqiy norma O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 37-moddasida [8] belgilangan zaruriy mudofaa tushunchasiga mos keladi. Ushbu sharoitlarda vaziyatga qarab huquqbuzarni jarohatlashga ham, to'liq neytrallashga ham qaratilgan o'qotar qurol qo'llash zarurati yuzaga kelishi mumkin.
2. Garovdagilarni ozod qilishda. Bu holatda o'qotar qurolni qo'llash vazifasi garovga olinganlarni zo'ravonlik bilan ushlab turgan shaxslarni zararlash orqali ularni qutqarish va ozod etishni ta'minlashdan iborat bo'ladi. Ushbu sharoitlarda, odatda, jinoyatlarning o'ta xavfliligi va ularni sodir etayotgan shaxslar tomonidan, shuningdek garovga olinganlar hamda ularni ozod etish bo'yicha maxsus operatsiyada ishtirok etayotgan ichki ishlar organlari yoki Milliy gvardiya xodimlarining hayotiga real tahdid mavjudligi sababli, huquqbuzarni (huquqbuzarlarni) to'liq neytrallashga qaratilgan o'qotar qurol qo'llash zarur bo'ladi.
  3. O'ta og'ir jinoyatni sodir etish chog'ida ko'rib qolingani va yashirinishga urinayotgan shaxsni ushlab, agar boshqa vositalar bilan bu shaxsni ushlab imkoni bo'lmasa. Bu holatda o'qotar qurolni qo'llash vazifasi ushbu shaxsni zararlash orqali uni qochish yoki ichki ishlar organlari yoki Milliy gvardiya xodimlariga qarshilik ko'rsatish imkoniyatidan mahrum etishdan iborat bo'ladi. Bu yerda faqat huquqbuzarni jarohatlashga qaratilgan o'qotar qurol qo'llash zarurati yuzaga keladi.
  4. O'qotar qurollarni, o'q-dorilarni, portlovchi moddalarini, transport vositalarini, maxsus va jangovar texnikasini egallab olishga bo'lgan urinishlarga chek qo'yishda. Bu holatda qurol qo'llash vazifasi mazkur urinishni amalga oshirayotgan shaxslarni zararlash orqali bunday egallab olishning oldini olishdan iborat bo'ladi. Agar huquqbuzar politsiya xodimi yoki fuqarolarning hayoti va sog'lig'iga bevosita, darhol tahdid solmayotgan bo'lsa, faqat uni jarohatlashga qaratilgan o'qotar qurol qo'llash zarurati yuzaga keladi.
  5. Fuqarolarning uy-joylariga, davlat organlarining va boshqa tashkilotlarning qo'riqlanadigan obyektlariga, o'ta muhim yuklariga, transport vositalariga, binolariga guruh bo'lib qilingan hujumni yoki qurolli hujumni daf etishda. Bu holatda o'qotar qurolni qo'llash vazifasi ushbu obyektlarni egallab olishning oldini olish maqsadida hujum qilayotgan shaxslarni zararlashdan iborat bo'ladi. Bu yerda huquqbuzarni to'liq neytrallashga qaratilgan o'qotar qurol qo'llashni talab qiladigan vaziyatlar ehtimoli yuqori, biroq faqat jarohatlash yetarli bo'lgan holatlar ham mumkin.
  6. Qurolli qarshilik ko'rsatayotgan shaxsni, shuningdek yonidagi qurolni, o'q-dorilarni, portlovchi moddalarni, portlatish qurilmalarini, zaharli yoki radioaktiv moddalarni topshirish to'g'risidagi qonuniy talabni bajarishni rad etayotgan shaxsni ushlab. Bu holatda qurol qo'llash vazifasi ushbu shaxsni zararlash orqali uni keyingi qurolli qarshilik ko'rsatish, ko'rsatilgan buyumlarni topshirishdan bo'yin tovlash yoki qochish imkoniyatidan mahrum etishdan iborat bo'ladi. Ushbu sharoitlarda ba'zan ushlanayotgan shaxsni to'liq neytrallash zarurati tug'ilishi mumkin (masalan, u o'qotar qurol bilan qarshilik ko'rsatayotganda), ayrim hollarda esa faqat uni jarohatlash yetarli bo'ladi.

7. Jinoyat sodir etishda gumon qilinib ushlab turilgan shaxslarning, o'ziga nisbatan qamoqqa olish tarzidagi ehtiyot chorasi qo'llanilgan, ozodlikdan mahrum etishga hukm qilingan shaxslarning qamoqdan qochib ketishiga chek qo'yishda, shuningdek ushbu shaxslarni kuch ishlatib ozod qilishga bo'lgan urinishlarga chek qo'yishda. Bu holatda qurol qo'llash vazifasi qochishga urinayotgan shaxsni, shuningdek uni zo'ravonlik bilan ozod qilishga urinayotgan shaxslarni zararlash orqali qochish yoki ozod qilishning oldini olishdan iborat bo'ladi. Bu sharoitlarda, zo'ravonlik bilan ozod qilishga urinish bilan bog'liq vaziyatlardan tashqari, huquqbuzarni ta'qibdan qochish imkoniyatidan mahrum etish uchun uni jarohatlashga qaratilgan o'qotar qurol qo'llash yetarli bo'ladi.
8. Agar transport vositasining haydovchisi fuqarolarning hayoti va sog'lig'iga haqiqiy xavf tug'dirsa hamda ichki ishlar organi xodimining qonuniy talablariga qaramay, to'xtashdan bosh tortsa, ushbu transport vositasini shikastlash yo'li bilan to'xtatishda. Bu holatda Qonun o'q otish maqsadini aniq yo'naltirib bermoqda: transport vositalarini shikastlash yo'li bilan to'xtatishda.
9. Insonning hayoti va sog'lig'iga tahdid solayotgan hayvonni zararsizlantirishda. Bu holatda ichki ishlar organi xodimining maqsadi inson hayoti va sog'lig'ini saqlab qolish uchun xavfli bo'lgan hayvonni zararlash hisoblanadi. Bunda, ichki ishlar organi xodimi hayvonni mo'ljallash va unga o'q otishda aniqlikka, ya'ni tasodifiy shaxslar jabrlanmasligiga e'tibor qaratishi talab etiladi.
10. Qurol ishlatish niyati haqida ogohlantirish sifatida o'q otishda, yuqoriga qarata yoki boshqa xavfsiz yo'nalishda o'q otish orqali xavf-xatar signali berishda yoki yordamga chaqirishda. Bu holatda ham o'q insonning tana qismiga emas, balki xavfsiz nuqtaga yo'naltirilishi lozim.

Shuningdek, politsiya xodimlari tomonidan o'qotar qurolni qo'llash bo'yicha Rossiya "Politsiya to'g'risida"gi Federal Qonunida keltirilgan tartibotlarni rus olimi A.Axmatgatin tomonidan ham mazmunan tadqiq etilganini guvohi bo'lishimiz mumkin [9].

Shunday qilib, ichki ishlar organlari xodimlari Qonunga asosan, 10 ta holatdan faqatgina garovdagilarni ozod qilishdagina muqarrar o'limga olib keluvchi o'qotar qurolni qo'llashlari mumkin. O'ta og'ir jinoyat sodir etib, qochishga urinayotgan shaxsni ushlab turishda va ozodlikdan mahrum etilgan shaxslarni qochishga yoki ozod bo'lishga bo'lgan urinishlarini to'xtatishda faqat jarohatlash maqsadida o'qotar qurolni qo'llashlari lozim. 24-moddaning 2,5,6,7-xatboshilariga asosan, garchi xavfning xususiyatiga qarab ayrim hollarda o'limga olib keluvchi qurol qo'llash imkoniyati mavjud bo'lsa ham, ichki ishlar organlari xodimlari mazkur vaziyatlarda zararni kamaytirishga imkoniyatiga ham egadirlar. 9,10,11-xatboshilarida nazarda tutilgan hollarda esa qurol qo'llashda inson mo'ljali obyekt sifatida ishtirok etmaydi.

Milliy gvardiya xodimlari Qonunga asosan, 7 ta holatda o'qotar qurolni qo'llashi mumkin bo'lib, ular ham faqatgina garovdagilarni ozod qilishdagina muqarrar o'limga olib keluvchi o'qotar qurolni qo'llashlari mumkin. O'ta og'ir jinoyat sodir etib, qochishga urinayotgan shaxsni ushlab turishda faqat jarohatlash maqsadida o'qotar qurolni qo'llashlari lozim. 31-moddaning 2,4,5,6-xatboshilarida belgilab o'tilgan hollarda esa, Milliy gvardiya xodimlari o'limga olib keluvchi qurol qo'llash bilan birga, zararni minimizatsiya qilish imkoniyatiga ham egadirlar. 7-xatboshiga asosan ogohlantirish maqsadida o'qotar qurolni xavfsiz nuqtaga qo'llashda inson – obyekt mo'ljali bo'lmaydi. Ko'rinib turibdiki, o'qotar qurolni qo'llashda zararni minimizatsiya

qilish holatlari muqarrar o'limga olib keluvchi qurolni qo'llash holatlaridan bir muncha ko'proq. Shu bilan birga, zararni minimizatsiya qilishga amal qilish ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya xodimlari uchun qonunchilikda shart sifatida belgilangan. Shuning uchun xodimlarda harbiy modeldagidek, har doim ham nishonni ko'krak yoki bosh qismini mo'ljalga olish ko'nikmasini shakllantirish huquqiy maqsadlarga zid kelishi mumkin. Zero, ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya statusi o'zaro uch nuqtada birlashadi:

- 1) Huquqni muhofaza qiluvchi organlar.
- 2) Jamoat xavfsizligini ta'minlash subyektlari.
- 3) Qurolli Kuchlar tarkibidagi tuzilmalar.

Biz bu yerda ham huquqni muhofaza qilish modeli va harbiy modelning 2:1 nisbatini ko'rishimiz mumkin.

Natija. Ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya xodimlarining o'q otish tayyorgarligida qo'llaniladigan nishon turlari ularning kuch qo'llash haqidagi psixologik qaror qabul qilish modelini shakllantiradi. Hozirda O'zbekiston ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya o'q otish tayyorgarligi mashg'ulotlarini tahlil qiladigan bo'lsak, o'q otish mashg'ulotlari hali ham 4-sonli ko'krak qiyofali nishonga o'q otish orqali tashkil etilmoqda. 2025-yil oktyabr oyidan boshlab ichki ishlar organlarida o'q otish tayyorgarligini tashkil etish bo'yicha yangi idoraviy normativ hujjat ishlab chiqildi va oyoq shakldagi nishon amaliy mashg'ulotni o'tkazish uchun tatbiq etildi. Biroq hozirgi kunda ushbu nishondan o'q otish mashg'ulotlarida foydalanish hali ham boshlang'ich darajada ekanligini guvohi bo'lishimiz mumkin. Milliy gvardiya o'q otish tayyorgarligi mashg'ulotlarida esa 4-sonli ko'krak qiyofali va 8-sonli bo'y shakldagi nishon asosiy nishon hisoblanmoqda. Ko'krak qiyofali nishon harbiy modeldagi o'q otish mashqi uchun samarali hisoblanadi. Bunda xodim nostandart vaziyatga tushganida insonning ko'krak qismiga tezkor o'q otish ko'nikmasini shakllantirish orqali o'zida o'limga yo'naltirilgan avtomatizmni shakllantiradi. Biroq ushbu nishon huquqni muhofaza qilish (politsiya) modeli uchun amaliy o'q otish mashg'ulotida o'qotar qurolni qo'llashda zararni kamaytirish shartiga ziyon yetkazishi mumkin. Chunki, o'q otish tayyorgarligi huquqni muhofaza qilish (politsiya) modelida mashg'ulot o'ldirish emas balki funksional to'xtatishga asoslanishi lozim. Shu sababli, ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya o'q otish tayyorgarligini qonunchilikda belgilanganidek, zararni minimizatsiya qilish shartini hisobga olgan holda o'quv dasturlarini yangicha tartibda ishlab chiqish va tashkil etish tavsiya etiladi.

Xususan, Ichki ishlar vazirligi Akademiyasida, Malaka oshirish institutida va Jamoat universitetining "Yo'l-patrul xizmatining qo'mondonlik-taktik faoliyati", "Patrul-post xizmatining qo'mondonlik-taktik faoliyati" va "Pasport tizimini huquqiy ta'minlash" [10] yo'nalishlarida o'q otish tayyorgarligini "Muhokama" qismida tahlil qilinganidek, huquqni muhofaza qilish (politsiya) modelini va harbiy modelga qiyosan, 2:1 nisbatda tashkil etish lozim. Shunda zararni qonunchilikda belgilangan zararni minimizatsiya qilish shartini real ta'minlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, zamonaviy davlatlarda o'qotar qurolni qo'llash masalasi majburlov choralarining eng keskin shakli sifatida alohida huquqiy va axloqiy mezonlar asosida tartibga solinadi. Xususan Koreya amaliyoti shuni ko'rsatadiki, qurol qo'llashning asosiy maqsadi shaxsni o'ldirish emas, balki xavfni to'xtatishdan iborat bo'lib, bunda zararni minimizatsiya qilish va inson hayotini maksimal darajada saqlashga ustuvor ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya xodimlari tomonidan o'qotar qurolni qo'llash vakolatlari qonunchilik bilan aniq chegaralangan bo'lib, ko'plab holatlarda o'limga olib kelmaydigan, balki zararni kamaytirishga qaratilgan yondashuvni qo'llash imkoniyati nazarda tutilgan. Shu bois, o'q otish tayyorgarligini tashkil etishda ham amaldagi huquqiy talablar bilan uyg'unlikni ta'minlash, ya'ni xodimlarda tahdidni funksional to'xtatish, vaziyatga mutanosib qaror qabul qilish va inson hayotini asrashga yo'naltirilgan ko'nikmalarni shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Bu esa o'qotar qurolni qo'llash amaliyotini inson huquqlari tamoyillari bilan uyg'unlashtirish hamda jamoat xavfsizligini ta'minlashning ma'muriy-huquqiy modelini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar / Литература / References:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – T.: O'zbekiston, 2024;
2. Ю.П.Соловей “Некоторые правовые вопросы применения сотрудниками полиции физической силы, специальных средств и огнестрельного оружия” / Научная статья / Журнал «Проблемы права – индекс 73848», Российская Федерация, 2011 г, 136 стр.;
3. Elektron resurs – Rejim kirish: <https://www.google.com/search?q=South+Korea+police+using+firearms+2025+statistics> (murojaat qilingan sana 02.02.2026-y.);
4. Elektron resurs – Rejim kirish: https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=68706& (murojaat qilingan sana 02.02.2026-y.);
5. Elektron resurs – Rejim kirish: (<https://www.policinglaw.info/country/south-korea>) (murojaat qilingan sana 02.02.2026-y.);
6. O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 16-sentabrdagi “Ichki ishlar organlari to'g'risida”gi O'RQ-407-son Qonuni – T.: Yuridik adabiyotlar publish, 2023;
7. Elektron resurs – Rejim kirish: <https://lex.uz/mact/-5128310> (murojaat qilingan sana 27.01.2026);
8. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi – T.: Adolat, 2023;
9. А.Ахматгатин / maqola / Некоторые аспекты применения огнестрельного оружия сотрудниками полиции: Elektron resurs – Rejim kirish: <https://cyberleninka.ru/article/n/nekotorye-aspekty-primeneniya-ognestrel'nogo-oruzhiya-sotrudnikami-politsii/viewer> (murojaat qilingan sana 02.02.2026 y.);
10. 2021-yil 6-avgustdagi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universitetiga nomzodlarni saralab olish va o'qishga qabul qilish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida” gi 500-son qarori

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/3 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).